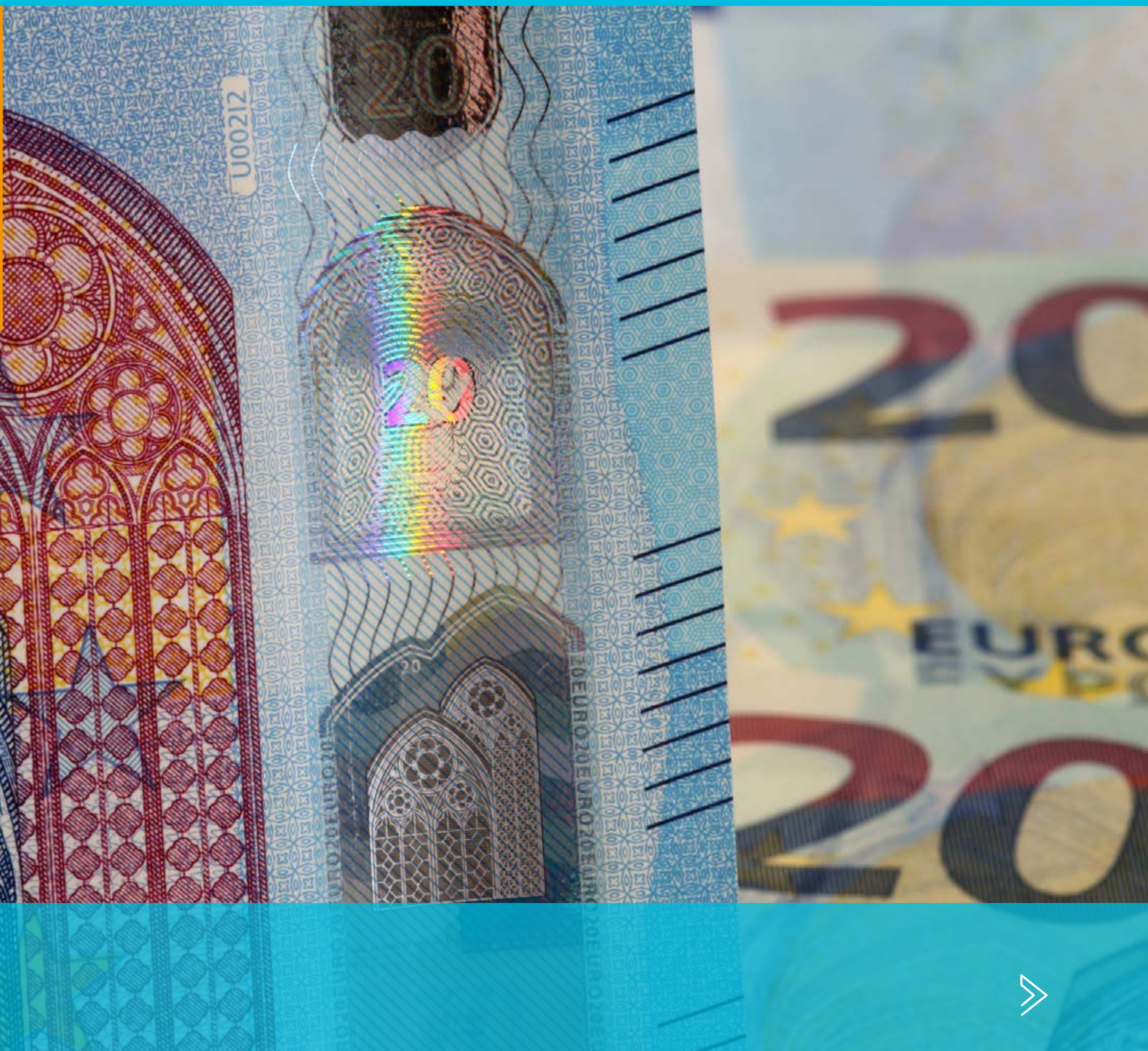
Algemene Rekenkamer

Resultaten verantwoordingsonderzoek 2015

Infrastructuurfonds (A)

Rapport bij het jaarverslag

2016

Algemene Rekenkamer

Resultaten verantwoordingsonderzoek 2015 Infrastructuurfonds (A)

Rapport bij het jaarverslag

De Algemene Rekenkamer doet ieder jaar onderzoek naar de verantwoording van ministers. De volgende vragen staan daarbij centraal:

- Wordt het geld besteed volgens de regels?
- Zijn de zaken goed geregeld bij dit departement?
- Heeft het beleid de gewenste resultaten?

Op basis van die vragen schetsen wij in dit rapport een beeld hoe het begrotingshoofdstuk ervoor staat. Ook presenteren wij onze wettelijke oordelen over de financiële informatie en de beleids- en bedrijfvoeringsinformatie in het jaarverslag.

In dit rapport presenteren we de resultaten van ons onderzoek naar het Infrastructuurfonds.

De tekst in dit document is vastgesteld op 11 mei 2016. Dit document is op 18 mei 2016 aangeboden aan het parlement.

De overige publicaties van de Algemene Rekenkamer op 18 mei 2016 vindt u op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek2015.

Inhoud

1 Onze conclusies

Voorstellen voor verbetering in informatievoorziening over infrastructurele projecten
In de informatievoorziening aan het parlement over infrastructurele projecten ('MIRT-projecten') is verbetering mogelijk. Dit constateren wij op basis van een casusonderzoek naar het project A4 Delft-Schiedam. De minister van Infrastructuur en Milieu (IenM) heeft over dit project veel informatie naar het parlement gestuurd, maar deze informatie is gefragmenteerd en het is niet eenvoudig om zicht te krijgen op het totaalbeeld en het verhaal achter de ontwikkelingen. In dit rapport doen wij concrete voorstellen om de informatievoorziening te verbeteren.

Verder in het rapport
In de volgende hoofdstukken werken wij bovenstaande conclusies verder uit:
- Beleidsresultaten (hoofdstuk 3): hier vindt u conclusies over ons onderzoek naar de informatievoorziening over MIRT-projecten en ons oordeel over de informatie over het beleid in het jaarverslag van het Infrastructuurfonds. Wij zijn van oordeel dat de onderzochte onderdelen van de beleidsinformatie niet geheel deugdelijk tot stand zijn gekomen.
- Bedrijfsvoering (hoofdstuk 4): hierin geven wij ons oordeel over de informatie over de bedrijfsvoering in het jaarverslag van het Infrastructuurfonds. Wij zijn van oordeel dat de informatie over de bedrijfsvoering deugdelijk tot stand is gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.
- Financiële informatie (hoofdstuk 5): hierin geven wij ons oordeel over de financiële informatie in het jaarverslag van het Infrastructuurfonds. Wij zijn van oordeel dat de financiële informatie rechtmatig en getrouw is.
- Reactie van de minister en nawoord Algemene Rekenkamer (hoofdstuk 6): hierin geven wij de reactie weer die wij op 9 mei 2016 ontvingen van de minister van IenM. De minister geeft in haar reactie aan dat zij onze voorstellen voor verbetering van de informatievoorziening aan het parlement over infrastructurele projecten wil bespreken in het Wetgevingsoverleg en bij de verbeteragenda 'Kwaliteit informatievoorziening via de begrotingscyclus'.

2 Feiten en cijfers

Het Infrastructuurfonds heeft de bekostiging van infrastructuur tot doel. Daarbij gaat het om zowel aanleg als beheer, onderhoud, vervanging en renovatie van hoofdwegen, hoofdvaarwegen en spoorwegen en de daarmee samenhangende basisinformatie. De minister van IenM beheert het Infrastructuurfonds. Het beheer van het Infrastructuurfonds is onderdeel van de bedrijfsvoering van het Ministerie van IenM.

De minister van IenM heeft in 2015 uitgaven gedaan ten laste van het Infrastructuurfonds voor € 5.718,5 miljoen, is verplichtingen aangegaan voor € 6.894,2 miljoen en heeft middelen ontvangen voor € 5.901,9 miljoen. De uitgaven van het Infrastructuurfonds betreffen 2,4% van de totale rijksuitgaven.

Tabel 1 Infrastructuurfonds in cijfers (x miljoen euro)

	2013	2014	2015
Verplichtingen	5.137,5	5.977,8	6.894,2
Uitgaven	6.248,6	6.108,2	5.718,5
Ontvangsten	6.236,3	6.144,6	5.901,9

In 2015 is het ministerie voor ruim € 900 miljoen (15%) meer aan verplichtingen aangegaan dan in 2014. Het verschil wordt vooral veroorzaakt door de stijging bij de artikelen 13 Spoor en 15 Hoofdvaarwegennet. De hogere verplichtingen op artikel 13 zijn met name een gevolg van de subsidieverlening bijdrage Openbaar vervoer (BOV) die conform de bepaling in het besluit Infrastructuurfonds, voorafgaand aan het jaar waarin de uitgaven worden gedaan plaatsvindt. Op artikel 15 zijn de hogere verplichtingen met name veroorzaakt doordat in 2015 de contracten voor de projecten Zeetoegang IJmond en Derde Kolk Beatrixsluis zijn afgesloten.

3 Beleidsresultaten

Hier vindt u de resultaten van ons onderzoek naar de beleidsresultaten. We gaan in op de informatievoorziening over MIRT-projecten en we geven een oordeel over de totstandkoming van de beleidsinformatie in het jaarverslag.

3.1 Informatievoorziening over MIRT-projecten

In de informatievoorziening aan het parlement over infrastructurele projecten ('MIRT-projecten') is verbetering mogelijk. Dit constateren wij op basis van een casusonderzoek naar het project A4 Delft-Schiedam. De minister heeft over dit project veel informatie naar het parlement gestuurd, maar deze informatie is gefragmenteerd en het is niet eenvoudig om zicht te krijgen op het totaalbeeld en het verhaal achter de ontwikkelingen.

3.1.1 Informatievoorziening over infrastructurele projecten

Ieder jaar op Prinsjesdag biedt de minister van IenM het MIRT Projectenoverzicht (voorheen MIRT Projectenboek) aan als 'bijstuk' bij de ontwerpbegrotingen van het Infrastructuur- en Deltafonds. Met het MIRT Projectenoverzicht wordt aanvullend op de begroting inzicht gegeven in de achtergrond, de stand van zaken, de beschikbare begrotingsmiddelen en de planning van infrastructurele projecten ('MIRT-projecten'). Een belangrijk moment van informatievoorziening over MIRT-projecten is de zogenoemde standpuntbrief, die de minister vóór de aanbesteding naar het parlement stuurt. In die brief beschrijft de minister op hoofdlijnen het project, nut en noodzaak daarvan en de wijze waarop invulling gegeven gaat worden aan dit project.

De jaarlijkse informatievoorziening over MIRT-projecten vindt verder plaats op drie standaardmomenten: het Bestuurlijk Overleg MIRT, de Voortgangsrapportage MIRT en de begrotingscyclus (ontwerpbegroting, suppletoire begrotingen en jaarverslag van het Infrastructuurfonds). Daarnaast wordt incidenteel informatie gedeeld met het parlement: in antwoord op Kamervragen of via Kamerbrieven.

3.1.2 De minister werkt aan verbeteringen in de informatie over MIRT-projecten

Wij constateren dat de minister van IenM werkt aan het inzichtelijker en vollediger maken van de informatie over MIRT-projecten. Zo is zij momenteel in overleg met lid-rapporteurs van de Tweede Kamer. De Tweede Kamer heeft de minister verzocht om in het MIRT Projectenoverzicht informatie op te nemen over de historische ontwikkeling van het budget en de planning. Hiermee wil zij de ontwikkeling van het project door de tijd kunnen volgen. Hierbij wordt toegewerkt

naar het MIRT Projectenoverzicht 2017. Ook geeft de minister met ingang van het verslagjaar 2015 in het jaarverslag van het Infrastructuurfonds meer informatie over de projecten. Daardoor zijn de veranderingen in het projectbudget zichtbaar en is de aansluiting op het projectenoverzicht verbeterd. Wij constateren op basis van de A4-casus echter ook dat er nog steeds ruimte is voor verbetering op andere (gerelateerde) punten in de informatievoorziening.

Wij hebben deze verbetermogelijkheden onderzocht aan de hand van één MIRT-project als casus, namelijk het project A4 Delft-Schiedam. In de periode 2012-2015 is tussen Delft en Schiedam een extra stuk snelweg van 7 kilometer aangelegd, met als doel om capaciteitsproblemen op de A13 te verminderen.

3.1.3 Zicht op totaalbeeld financiële ontwikkelingen bij de A4 Delft-Schiedam moeilijk

De minister van IenM laat het parlement jaarlijks weten hoeveel zij verwacht dat ieder MIRT-project in totaal zal mogen kosten: het taakstellend projectbudget. Daarnaast informeert zij het parlement over de verwachte jaarlijkse kosten voor ieder project. Bij het project A4 Delft-Schiedam hebben zich om verschillende redenen grote schommelingen voorgedaan in het taakstellend projectbudget. De minister heeft de belangrijkste oorzaken hiervan benoemd. Zij heeft dit echter in verschillende stukken en op verschillende momenten gedaan, waardoor het moeilijk is overzicht te krijgen en houden. Bovendien is het moeilijk om de jaarlijkse budgetten op elkaar aan te sluiten. Dit komt doordat in het MIRT Projectenoverzicht niet alle mutaties in het projectbudget duidelijk gespecificeerd worden. In de begrotingsstukken worden wel de belangrijkste wijzigingen (boven een bepaald bedrag) in het jaarlijkse budget toegelicht. Hierbij wordt echter niet consequent aangegeven wat de gevolgen van ieder van deze wijzigingen zijn voor het taakstellend projectbudget dat in het MIRT Projectenoverzicht wordt genoemd. In tekstvak 1 illustreren wij dit met een voorbeeld aan de hand van de onderzochte casus. Om de aansluiting tussen de begrotingsstukken en het MIRT Projectenoverzicht te verbeteren, is in het Jaarverslag 2015 een tabel aangevuld waardoor het nieuwe projectbudget wordt afgezet tegen het budget uit het jaar daarvoor. Deze budgetten corresponderen met de projectbudgetten uit de MIRT Projectenoverzichten 2015 en 2016.

Omvang en aanwending van risicoreserveringen A4 Delft-Schiedam lang onduidelijk

Als gevolg van een ontwerpwijziging door de aannemer bij de aanbesteding kon het project A4 Delft-Schiedam in 2010/2011 worden aanbesteed voor een lager bedrag dan verwacht. Deze ontwerpwijziging bracht echter wel grotere risico's voor het projectbudget met zich mee. De minister heeft het parlement al snel medegedeeld dat er een forse aanbestedingsmeevaller was. Omdat nog niet goed kon worden ingeschat welk bedrag gemoeid zou zijn met het dekken van de risico's, kon de aanbestedingsmeevaller c.q. het gewijzigde taakstellend budget nog niet geraamd worden, waardoor de aanbestedingsmeevaller nog niet in het budget kon worden doorgevoerd en de financiële omvang van de meevaller voor het parlement nog enige tijd onbekend was. Pas in de 1e suppletoire wet 2013 en voorts in de ontwerpbegroting 2014 werden de omvang van de meevaller en de risicoreservering aan de Kamer gemeld. In het MIRT Projectenoverzicht 2013 was de wijziging nog niet in het projectbudget doorgevoerd; dit gebeurde pas in het MIRT Projectenoverzicht 2014. Dit maakt het lastig om de informatie in de begroting te koppelen aan wijzigingen in het projectbudget, zeker omdat verschillende mutaties en toelichtingen in de tijd door elkaar heen lopen.

Naast dat niet alle mutaties duidelijk gespecificeerd worden, worden mutaties ook niet altijd duidelijk (kwalitatief) toegelicht. Een voorbeeld van een ontbrekende toelichting is opgenomen in tekstvak 2. Door het ontbreken van specificaties en toelichtingen is het voor het parlement lastig om zich een volledig beeld te vormen van de redenen waarom het project duurder of goedkoper is geworden.

Voorbeeld van een omvangrijke niet inhoudelijk toegelichte wijziging

In 2010 bedroeg het taakstellend budget voor de A4 Delft-Schiedam € 668 miljoen. In 2011 is dit met meer dan € 200 miljoen verhoogd naar € 898 miljoen. Er was in de regio veel weerstand tegen dit project, wat ertoe heeft geleid dat de scope van het project werd uitgebreid: er werden afspraken gemaakt over een integrale ontwikkeling van het hele gebied tussen Delft en Schiedam, die zijn neergelegd in het OIDS-convenant uit 2006, en vervolgens in 2010 nader is uitgewerkt in bestuurlijke afspraken, inclusief financiële claims. De minister heeft aan het parlement slechts vermeld dat deze forse budgetstijging in 2011 het gevolg was van keuzes in de standpuntbrief uit 2009, maar een inhoudelijke toelichting op die stijging werd niet gegeven.

3.1.4 Informatie over projectvoortgang kan uitgebreider

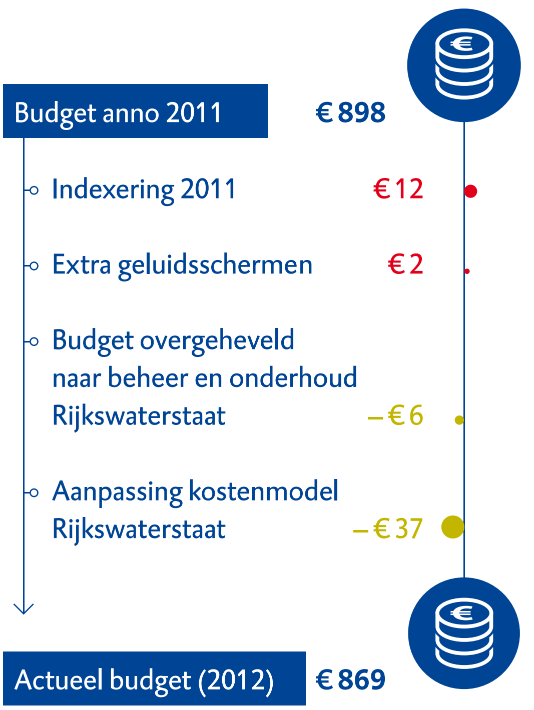
Zowel in de ontwerpbegroting als in het MIRT Projectenoverzicht wordt jaarlijks gerapporteerd over voortgang van de realisatie van projecten. In het MIRT Projectenoverzicht is hiervoor standaard ruimte gereserveerd. Hier is over de A4 Delft-Schiedam jaarlijks uitsluitend gemeld dat de uitvoering in 2012 is gestart. Wij constateren dat de minister hier meer informatie had kunnen verstrekken over ontwikkelingen in de uitvoering, met name wanneer deze

ontwikkelingen mogelijk gevolgen kunnen hebben voor de tijdige oplevering van het project, de kwaliteit van het product en de uitputting van het projectbudget.

Aanbevelingen
Wij bevelen de minister van IenM aan om door te gaan op de ingeslagen weg om de inzichtelijkheid van de informatie over MIRT-projecten die zij aan het parlement stuurt verder te verbeteren. Hieronder doen wij twee concrete verbetervoorstellen waarvan zij hierbij gebruik kan maken.

1. *Toelichtingen op jaarlijkse budgetontwikkelingen*

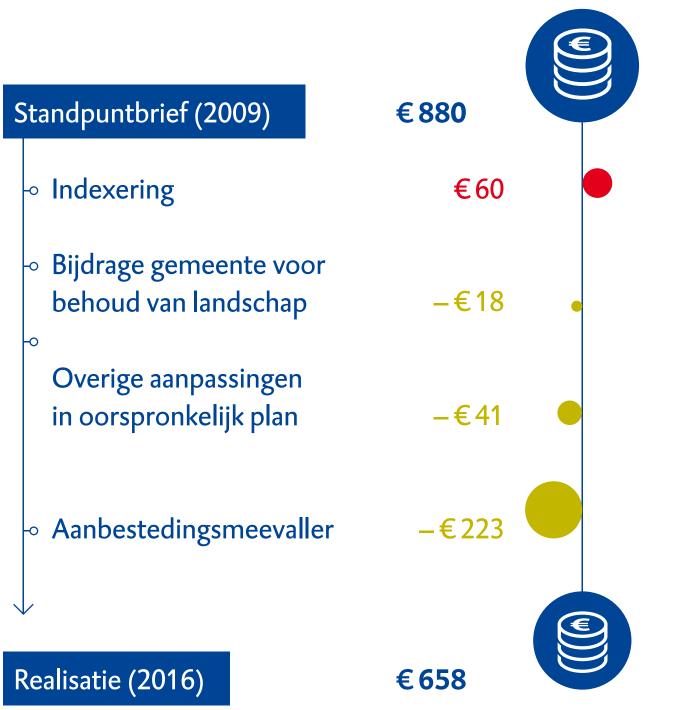
Wij bevelen de minister van IenM aan om in het MIRT Projectenoverzicht een sluitende toelichting te geven op alle mutaties op het projectbudget die in dat jaar hebben plaatsgevonden. Met een dergelijk overzicht kan het parlement beter zicht geboden worden op de ontwikkelingen van het projectbudget. Dit kan tevens een goede kapstok zijn voor het verhaal achter deze ontwikkelingen. In figuur 1 laten wij bij wijze van voorbeeld zien hoe dergelijke informatie eruit had kunnen zien ten aanzien van de A4 Delft-Schiedam over het jaar 2012.

Figuur 1 Jaarlijkse informatievoorziening over kosten MIRT-project: verbetervoorstel (in miljoen euro)

2. *Overzichtelijke financiële eindverantwoording*

Wij constateren dat aan het eind van het project een duidelijke financiële eindverantwoording op projectniveau ontbreekt. De minister zou het parlement meer inzicht kunnen bieden in de historische projectontwikkeling, door na oplevering van het project inzicht te geven in de totale wijzigingen in het taakstellend projectbudget. Wij bevelen de minister van IenM aan om jaarlijks op Verantwoordingsdag een eindverantwoording aan het parlement te sturen over de projecten die in het verslagjaar zijn afgesloten, inclusief een finaal financieel overzicht. De standpuntbrief zou een logisch startpunt zijn voor dit overzicht. In deze brief is immers aan het parlement medegedeeld welk budget als uitgangspunt genomen is voor de realisatie van het project. In figuur 2 laten wij zien hoe een dergelijk overzicht eruit zou kunnen zien voor het project A4 Delft-Schiedam, volgens de stand van zaken direct na openstelling van de weg.

Figuur 2 Eindverantwoording over kosten MIRT-project: verbetervoorstel (in miljoen euro)

3.2 Oordeel totstandkoming beleidsinformatie

De beleidsinformatie in het Jaarverslag 2015 van het Infrastructuurfonds is niet geheel deugdelijk tot stand gekomen.

Het ministerie beschikt over richtlijnen die in opzet de deugdelijke totstandkoming van de beleidsinformatie waarborgen. De richtlijnen bevatten naast een beschrijving van de verantwoordelijkheden, eisen voor de dossiervorming. In de praktijk blijkt de uitvoering niet conform de opzet te verlopen. Met name de budgethouders die verantwoordelijk zijn voor een specifiek beleidsterrein - en de betrouwbaarheid van de beleidsinformatie moeten beoordelen - zijn onvoldoende op de hoogte van de richtlijnen waardoor een ordelijke en controleerbare onderbouwing van de beleidsinformatie ontbreekt in de totstandkomingsdossiers. Door het niet naleven van de intern opgestelde procedures loopt het ministerie risico dat de beleidsinformatie in het jaarverslag niet klopt. Wij vragen hiervoor aandacht.

4 Bedrijfsvoering

Hier vindt u de resultaten van ons onderzoek naar de bedrijfsvoering. We geven een oordeel over de totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering die de minister in het jaarverslag verstrekt.

4.1 Oordeel totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie

De informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2015 van het Infrastructuurfonds is deugdelijk tot stand gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

5 Financiële informatie

In dit hoofdstuk vindt u de resultaten van ons onderzoek naar de financiële informatie in het jaarverslag.

We geven een oordeel over:

- de rechtmatigheid van de financiële informatie;
- de deugdelijke weergave van de financiële informatie;
- de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave van de financiële informatie op artikelniveau.

Alle door ons aangetroffen fouten en onzekerheden vindt u in het overzicht op onze website.

5.1 Oordeel over de financiële informatie

De financiële informatie in het Jaarverslag 2015 van het Infrastructuurfonds voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

5.1.1 Oordeel over de rechtmatigheid van de financiële informatie

De in de financiële overzichten opgenomen informatie in het Jaarverslag 2015 van het Infrastructuurfonds is op totaalniveau rechtmatig. Wij geven ons oordeel onder voorbehoud van goedkeuring van de slotwetmutaties door de Staten-Generaal.

Voorbehoud slotwetmutaties

Het bedrag aan uitgaven omvat in totaal € 6,9 miljoen aan overschrijdingen op het begrotingsartikel 12. Gaan de Staten-Generaal niet akkoord met de daarmee samenhangende slotwetmutaties, dan moeten wij ons oordeel over de financiële informatie mogelijk herzien.

5.1.2 Oordeel deugdelijke weergave financiële informatie

De in de financiële overzichten opgenomen financiële informatie in het Jaarverslag 2015 van het Infrastructuurfonds is op totaalniveau deugdelijk weergegeven en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

5.1.3 Rechtmatigheid en deugdelijke weergave op artikelniveau

Wij controleren ook op artikelniveau de deugdelijke weergave en de rechtmatigheid van de financiële informatie. Wij hebben hierbij geen belangrijke fouten en onzekerheden geconstateerd in het Jaarverslag 2015 van het Infrastructuurfonds.

6 Reactie minister en nawoord Algemene Rekenkamer

De minister van Infrastructuur en Milieu (IenM) heeft op 9 mei 2016 gereageerd op ons conceptrapport. Hieronder geven we haar reactie integraal weer. De reactie staat ook op www.rekenkamer.nl/2015-infrastructuurfonds. We sluiten dit hoofdstuk af met ons nawoord.

6.1 Reactie minister van IenM

De minister van IenM schrijft:
"Ik heb uw Rapport bij het jaarverslag Infrastructuurfonds 2015 in goede orde ontvangen.

In uw Rapport doet u de aanbeveling om door te gaan op de ingeslagen weg om de inzichtelijkheid van de informatie aan het parlement over MIRT-projecten verder te verbeteren. Met uw casusonderzoek naar het project A4 Delft-Schiedam en de door u geformuleerde twee concrete voorstellen kan de informatievoorziening aan het parlement over infrastructurele projecten verbeterd worden. Hieronder benoem ik de concrete voorstellen en spreek ik mijn voornemen uit deze met het parlement te bespreken.

Voorstel 1
In het MIRT Projectenoverzicht een sluitende toelichting te geven op alle mutaties op het projectbudget die in dat jaar hebben plaatsgevonden.

Voorstel 2
Jaarlijks op verantwoordingsdag een eindverantwoording aan het parlement sturen over de projecten die in het verslagjaar zijn afgesloten, inclusief een finaal financieel overzicht. Startpunt voor dit overzicht daarbij is de Standpuntbrief.

Ik stel voor beide voorstellen te bespreken in het Wetgevingsoverleg Jaarverslagen Infrastructuur en Milieu (gepland op 30 juni 2016) en te betrekken bij de verbeteragenda "Kwaliteit informatievoorziening via de begrotingcyclus".

Inzake uw verzoek om aandacht voor het risico dat de beleidsinformatie in het jaarverslag niet klopt door het niet naleven van de intern opgestelde procedures verwijs ik naar de toezegging in de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag IenM 2015 om de aanbevelingen van de Auditdienst Rijk over te nemen."

6.2 Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij zien de reactie van de minister van IenM als instemming met de voorstellen en zullen het overleg met het parlement met belangstelling volgen.

Bijlage 1

Over het verantwoordingsonderzoek

In ons jaarlijkse Verantwoordingsonderzoek kijken wij naar de kwaliteit van de jaarverslagen die de ministers op Verantwoordingsdag aanbieden aan het parlement. Wij beoordelen ook de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de ministeries gedurende het begrotingsjaar. Het onderzoek mondt uit in het afgeven van onze verklaring van goedkeuring bij de rijksrekening en de saldibalans van het rijk, die in het Financieel jaarverslag van het Rijk zijn opgenomen. De taken en bevoegdheden voor het Verantwoordingsonderzoek liggen vast in de Grondwet en in de Comptabiliteitswet 2001.

Onderzoek naar de jaarverslagen

Ons onderzoek naar de jaarverslagen is erop gericht om vast te stellen:

- of de weergegeven financiële informatie klopt en de weergegeven financiële transacties rechtmatig zijn - dat wil zeggen in overeenstemming met de begrotingswetten en andere toepasselijke wettelijke regels;
- of de weergegeven (niet-financiële) informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering op goede wijze tot stand gekomen is;
- of de inrichting van het jaarverslag voldoet aan de bepalingen uit de Comptabiliteitswet 2001 en de Rijksbegrotingsvoorschriften.

Bij het onderzoek naar de financiële informatie willen wij voldoen aan de internationale controlestandaarden voor rekenkamers (International Standards of Supreme Audit Institutions, ‘ISSAIs’). Wij onderzoeken niet iedere geldstroom tot in detail, maar hanteren een werkwijze die is gebaseerd op risicoanalyse. Wij maken optimaal gebruik van het controlewerk dat de Auditdienst Rijk voor de ministers verricht, en voeren daarnaast eigen controles uit.

Met het oog op het budgetrecht van het parlement richten wij ons controlewerk zo in dat wij over belangrijke fouten en onzekerheden niet alleen op jaarverslagniveau in totaal, maar ook per begrotingsartikel kunnen rapporteren. Om te kunnen bepalen wat wel en niet belangrijk is gebruiken wij kwantitatieve en kwalitatieve tolerantiegrenzen.

Voor de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering beoordelen we of deze ordelijk en controleerbaar tot stand is gekomen.

Onderzoek naar de bedrijfsvoering
In ons onderzoek naar de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de ministeries beoordelen wij of het financieel beheer, het materieelbeheer en andere elementen van de bedrijfsvoering rechtmatig, ordelijk en controleerbaar zijn.

Omdat het niet mogelijk is alle relevante elementen van de bedrijfsvoering jaarlijks te toetsen, hebben wij een meerjarige aanpak ontwikkeld. Wij richten ons daarbij vooral op de elementen die een rechtstreekse relatie hebben met de financiële informatie in de jaarverslagen. Alle essentiële beheersmaatregelen ('key controls') binnen het financieel beheer onderwerpen we ten minste eens in de drie jaar aan onderzoek.

Als we vinden dat een onderdeel van de bedrijfsvoering onvoldoende beheerst verloopt, noemen wij dat een 'onvolkomenheid' dan wel een 'ernstige onvolkomenheid'. Daarnaast benoemen wij zaken die beter kunnen worden georganiseerd als aandachtspunt.

Onderzoek naar beleidsinformatie
Wij doen jaarlijks onderzoek naar een aantal beleidsthema's. Centraal staan hierbij de vragen of ministers erin slagen de belastingbetaler waar voor zijn geld te leveren en of zij het parlement hierover voldoende informeren. Hiervoor gaan wij na:
- hoeveel geld aan het beoogde doel wordt besteed;
- of voor dat geld de beloofde prestaties worden geleverd;
- in hoeverre het met het geld beoogde doel wordt gerealiseerd;
- of het parlement in begroting, jaarverslag en andere kamerstukken voldoende wordt geïnformeerd.

Een uitgebreide methodologische verantwoording over ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek staat op onze website:
verantwoordingsonderzoek.rekenkamer.nl/over-dit-onderzoek/verantwoordingsdag.

Voorlichting
Afdeling Communicatie
Postbus 20015
2500 EA Den Haag
telefoon (070) 342 44 00
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

Omslag
Ontwerp: Corps Ontwerpers
Foto: Corbis/Hollandse Hoogte

Den Haag, mei 2016